

ПРИЛОГ СРПСКОЈ ПРОСОПОГРАФИЈИ 12. И 13. ВЕКА

У српској средњовековној историји познато је да је низ личности односно историјских личности у изворима остало забележено – паралелно – и именом и именом одмиља (хипокористиком), па чак и са више имена одмиља. У овом раду ћемо се методолошки наставити на овај постојећи модус препознавања историјских личности и бавићемо се са 15 српских историјских личности већином променљивог личног имена, из периода од ≤1150. до 1254. г. и могуће надаље, прилажући који именски или други детаљ њиховој просопографији. А неке од њих изнећемо на светлост дана надајући се да смо их позитивно препознали. То су: 1) (велики) жупан *Дес*, одм. *Деса*, 2) жупан *Грд*, одм. *Грдеш*, 3–6) (?) војвода Растимир, (?) коморник/казнац Крајимир и синови им, племићи Хрељко Растимирић и Годен Крајимирић, 7) кнез и (?) сатник **Срамљанко* / (?) **Страмљанко*, одм. *Срамко*, 8–11) чланови племићке породице Конавала, *Драгоба*, син му^(*) *Браточан* и његови синови *Раслиша* и **Брана*, 12) (?) управитељ и казнац *Грдомил*, одм. *Грдоша*, 13–14) племић *Хранидруг*, одм. *Хранча*, и син му, племић Хреља Хранидружић, као и 15) племић *Вучин*, одм. **Вучина*.

Кључне речи: Рашка држава (Рашка Србија), немањичка Србија, 12. и 13. век, племство, име, хипокористик, српски језик.

У српској средњовековној историји познато је да је низ личности односно историјских личности у изворима остало забележено – паралелно – и именом и именом одмиља (хипокористиком), па чак и са више имена одмиља. На пример, познато је да се отац краља Вукашина и деспота Угљеше, предак Мрњавчића, доцнијих Мрњавчевића, звао именом *Мрњан* (стсрп. *Мрњанъ*), а носио је имена одмиља *Мрња* (итал. *Margna*), **Мрњав* (итал. *Margnava*), као и судећи према презимену **Мрњавац* (Вељковић, 2018: 303; Стојановић, 1929: 30).

Ова променљивост личног имена није у српском именослову нимало необичан појав.

¹ sapphousatthis@gmail.com

Рад је излаган под првобитним насловом „Прилог просопографији неколико српских историјских личности 12. и 13. в.” на Десетом међународном научном скупу Филолошког, историјског и теолошког факултета у Темишвару, Филозофског факултета у Нишу и Центра за научна истраживања и културу Срба у Румунији у Темишвару, *Материјална и духовна култура Срба у мултиетничким срединама и/или периферним областима*, у Темишвару 18–20. октобра 2024. Обухватао је испрва 17 српских историјских личности, од којих се од две ваљано одустало у рецензентском поступку где је једној од личности прецизирано читање (лат. *Zelea*, испр. **Zelça*, као наше **Зелча*, одмиља за двоосновинско *Зелодраг*).

У два турска пописа заорјенског племена Риђана, 1477. и око 1500. г., исте су особе забележене – паралелно – и именом и именом одмиља: *Божидар*, одм. (веров.) *Божат*, *Ђуран* и паралелно *Ђура*, (веров.) *Микула*, одм. *Мико*, *Талоје*, одм. *Тало*, *Шороје/Шуроје*, одм. *Шоро/Шуро* (уп. Пешикан, Бојанић, 1992: 65–68). Ситуација је разуженија у матичним књигама Темишвара 18. и 19. в. Ту су исте особе: *Ана*, одм. *Анка*, *Василије*, скраћ. *Илија*, *Живана*, скраћ. *Ана*, па одм. *Стана* и *Наста*, *Софроније*, одм. **Нине*, па даље одм. *Нинко* (Вељковић, 2017: 327–329).

Један од најпознатијих примера променљивости личног имена у српској средњовековној историји, који се појављује у историјској и другој литератури, јесте српски жупан Требињске области у Рашкој држави (Рашкој Србији) и немањинској Србији, у периоду друге–треће и можда четврте четвртине 12. в. Он се на надгробној плочи јавља записан са именом *Грд* (стсрп. *Грѣдъ*), док се код византијског историчара Јована Кинама јавља забележен на грчком као Γουρδέσης. У историографији се узима да је реч о истом лицу (ВИНЈ IV, 1971: 33; Томовић, 1974: 34). И о овој личности биће речи у раду. Такође је познат пример из историјске литературе да је краљ па цар *Душан* (1308/1312–1355) носио име одмиља *Душица* (Јечменица, 2018: 139–142).

У овом раду ћемо се методолошки (шпац. Ж. В.)² наставити на овај постојећи модус препознавања историјских личности.

У раду ћемо се бавити са 15 српских историјских личности већином променљивог личног имена, из периода од ≤1150. до 1254. г. и могуће надаље, прилажући који именски или други детаљ њиховој просопографији. А неке од њих изнећемо на светлост дана надајући се да смо их позитивно препознали. Како се у раду не би беспотребно понављале познате ствари, код познатих личности концентрисаћемо се на детаље који се прилажу.

За ове личности ћемо као корпус извора користити уобичајене велике збирке извора, *Византијске изворе за историју народа Југославије*, *Споменике српске*, *Diplomatički zbornik kraljevine Hrvatske s Dalmacijom i Slavonijom* односно *Diplomatički zbornik kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije*, *Konkordancijski rječnik ćirilskih povelja srednjovjekovne Bosne*, *Konkordancijski rječnik ćirilskih natpisa srednjovjekovne Bosne*, *Морфологију ћириличких натписа на Балкану* (ВИНЈ I–VI, 1955–1986; Јиречек, 1892; Кукуљевић Сакцински I–II, 1874–1875; Кодекс дипломатикус I–XVIII, дод. I–II, 1904–2002; Накаш, 2011; Кардаш, 2014; Томовић, 1974) укључујући и тзв. Локрумске фалсификате који се узимају као фалсификати, али на бази р е а л н и х личности (Динић, 1962, према Живковић I–II, 2009 и ВИНЈ IV, 1971: 33). Као извор ћемо користити и дело *Gesta regum Sclavorum* односно *Летопис Попа Дукљанина*. Оно јесте писано као историјска компилација уз много измишљања са циљем остваривања политичких тежњи наручиоца,

² И даље у раду.

али се у делу налазе и р е а л н е³ историјске личности и подаци о њима, при чему су се користиле и повеље дукљанских владара и историографско *Житије Св. Јована Владимира* (Живковић II, 2009: 339, 340, 342, 348, 349, 353, 362, 367, 368, 374–376).

Даћемо и понека нова читања и тумачења имена и топонимских назива у односу на она Ивана Кукуљевића Сакцинског, Тадије Смичикласа и Александра Ломе (Кукуљевић Сакцински I–II, 1874–1875; Кодекс дипломатикус I–XVIII, дод. I–II, 1904–2002; Лома, 2016) као и она Митра Пешикана и Благоја Сворцана у *Историји Црне Горе* (Ђуровић и др., 1967), те на она Јованке Калић, Нинославе Максимовић/Радошевић, Божицара Ферјанчића и Фрања Баришића у *Византијским изворима за историју народâ Југославије* (ВИНЈ I–VI, 1955–1986). А за читања и тумачења грчких облика као и оних латинских који су из њих проистекли примарно ћемо се служити таблицом византијских грчких слова и одговарајућих словенских и (старо)српских гласова коју је дао Лома у већ класичном раду о старосрпском и старохрватском језичком материјалу код цара и историчара Константина Порфирогенита (Лома, 1999/2000):

α = а, о	κ = к	π = р
β = б, в	κλ, κη = љ?	ρ = р
γ = г	λ = л, л'	σ = с, ѕ; vor n auch ѕ?
γγ = њг	μ = м	τ = т;
δ = д	μπ = мб?	τζ = џ, ц; auch ѕ?
ε = е, ѐ, ѐ	ν = н	υ = 'у
ει = и	ξ —	φ = hv (schon slavisch?)
ζ = з, ѕ, с, џ; auch ѕ?	ο = о, ѐ; auch и?	χ — = х
η = љ, ѐ	ου = у, ѐ	ψ —
ι = и, ѐ	ορ = вр-?	ω = о, и

Сл. 1 Таблица византијских грчких слова и одговарајућих словенских и (старо)српских гласова (Лома, 1999/2000: 123)

Име (великог) жупана Десе: *Дес*, одм. *Деса*

○ Позната српска историјска личност. Жупан Требињске области, Захумља и Дукље у Рашкој држави ≤1151. и могуће надаље, потом управитељ области 'Дендра' близу Ниша, након тога велики жупан Рашке државе 1162–1163 (Живковић II, 2009: 66, 268, 307–310; ВИНЈ IV, 1971: 56–63).

³ Шпационирали смо прилог *методолошки* и у два случаја придев *реалан* истичући тиме употребу у овом раду постојећег историјског метода као базу даље употребе ономастичког метода. Уосталом, појединачни историјски а тек ономастички податак није зависан по себи од (не)историчности историјског извора – њих (не)фактичким пре свега чини (не)могућ историјски контекст односно (не)остваривост из угла ономастичких модела. У том смислу ексцерпирана имена и личности чине корпус у овом раду.

○ У изворима:

° У Десиной повељи за острво Мљет, наводно из 1151 (препис из 14. в.), једном од Локрумских фалсификата, зове се *Деса* (лат. *Dessa*)⁴ (Кукуљевић Сакцински II, 1875: 45, 46; Лиречек, 1892: 25; Кодекс дипломатикус II, 1904: 67, 68, 396, 481; Динић, 1962: 5–7, 12, 13).

° У Повељи Деса за цркву Св. Панкратија у Бабином Пољу, датованој у око 1151 (препис веров. из 14. в.), такође једном од Локрумских фалсификата, зове се *Дес* (лат. непр. *Desse*)⁵ (Кукуљевић Сакцински II, 1875: 46; Кодекс дипломатикус II, 1904: 69, 70; Динић, 1962: 5–7, 12, 13).

° Код историчара Кинама као и другог византијског историчара Никите Хонијата, те код византијског песника Теодора Продрома зове се *Дес* (грч. непр. Δέσε). Код Хонијата је назначен да је до постављења од стране византијског цара на положај великог жупана „управљао ’Дендром’, облашћу близу Ниша” (ВИНЈ IV, 1971: 38, 58, 62, 63, 138, 180).

° У *Летопису Попа Дукљанина* зове се *Деса* (лат. *Dessa*) (Живковић I, 2009: 25, 180, 181).

○ Код наведених случајева се у савременој историјској и другој литератури као транскрипција користи једино облик *Деса* (ВИНЈ IV, 1971: 38, 58, 62, 63, 138, 180; Живковић II, 2009: 66, 268, 307–310; Лома, 2016: 30), а Лома за облик са завршним -е као могућност предлаже транскрипцију *Десе*, што би се мењало као данашње *Снасе*, *Тасе* (Лома, 2016: 30). То је ипак непрецизно. Наиме, ономастички се увиђају два засебна (развоја) облика. Први је: грч. непр. Δέσε > лат. непр. *Desse*,⁶ а према Ломиној табlici грчки облик Δέσε стајао би за облик имена *Дес* (стсрп. *Десъ*). Други је лат. *Dessa*, и он показује наш облик *Деса*. Антропономастички, реч је о имену *Дес* (стсрп. *Десъ*) и хипокористичку *Деса*,⁷ па се на тај начин ова историјска личност паралелно звала и *Дес* и *Деса*.

Име жупана Грда односно ‘Грдеше’: *Грд*, одм. *Грдеи*

○ Знана српска историјска личност. Жупан Требињске области од ≤1150. до 1173–1189. у оквиру Рашке државе и немањихке Србије (уп. Живковић II, 2009: 327; ВИНЈ IV, 1971: 33).

⁴ Кукуљевић Сакцински тумачи – промашено – као *Деша* (Кукуљевић Сакцински II, 1875: 45), а Смичиклас преузима (Кодекс дипломатикус II, 1904: 67). Као коментар двома цртама издвојио Ж. В. И даље у раду.

⁵ Кукуљевић Сакцински такође тумачи – промашено – као *Деша* (Кукуљевић Сакцински II, 1875: 46), и Смичиклас преузима (Кодекс дипломатикус II, 1904: 69).

⁶ Са латинским писањем *ss* како би се читало [s], а не [z]. Упоредити латинско писање *Cossara* српског имена *Косара* у *Летопису Попа Дукљанина* (Живковић I, 2009: 128).

⁷ Упоредити имена *Бран*, *Влад*, а одм. *Брана*, *Влада*.

○ У изворима:

° Код историчара Кинама забележен је на грчком као Γουρδέσης и назначен као „веома угледна личност” у Рашкој држави 1150. г. (ВИНЈ IV, 1971: 33).

° У Десиной повељи за острво Мљет, наводно из 1151, забележен је као жупан, са именом на лат. *Gerdessa: jupanus Gerdessa* (Кукуљевић Сакцински II, 1875: 45, 46; Жиречек, 1892: 25; Кодекс дипломатикус II, 1904: 67, 68, 396, 481; Динић, 1962: 5–7, 12, 13).

° У Славогостовој повељи за цркву Св. Панкратија у Бабином Пољу, датованој у око 1154/1151 (препис веров. из 14. в.), такође једном од тзв. Локрумских фалсификата, забележен је исто као жупан,⁸ са именом на лат. *Gerdessa: jupanus Gerdessa* (Кукуљевић Сакцински II, 1875: 51; Кодекс дипломатикус II, 1904: 69).

° На својој надгробној плочи у Полицама код Требиња, датованој у 1173–1189, он се јавља записан као *жупан Требињске области Грд* (стсрп. *жоупанъ Грѣдъ трѣбѣињски*) (Томовић 1974: 34).

○ У историографији се узима да је реч о истом лицу које се паралелно звало и *Грд* (стсрп. *Грѣдъ*) и грч. Γουρδέσης односно лат. *Gerdessa* (ВИНЈ IV, 1971: 33), при чему се за други случај у савременој историјској и другој литератури користи као транскрипција – непрецизан – облик *Грдеша* (Кодекс дипломатикус II, 1904: 433; ВИНЈ IV, 1971: 33; Живковић II, 2009: 327–329). С друге стране, да поменути облик имена није имао завршно -а допушта Лома својим – непрецизним – транскрипцијама *Грдиша* или *Грдош* (Лома, 2016: 30). Наиме, ту се ономастички увиђа развој облика грч. Γουρδέσης > лат. *Gerdessa*, при чему је латински облик *a*-основâ на -а настао формалистички, механичком транскрипцијом грчког облика *a*-основâ на -ης, па је тако његово завршно *a* додато у односу на изворни облик. Према Ломиној табlici грчки облик Γουρδέσης стајао би за облик имена *Грдеш* (стсрп. *Грѣдешъ*), а Лома даје и сличан пример са -(σ)ης за -(ш)ъ, грч. Τιμίης за слов. *Тѣмѣиъ*, данашњи *Тамиш* (Лома, 1999/2000: 106). За овакво надодавање *a* упоредити латинску транскрипцију српског имена *Грубеш* у *Летопису Попа Дукљанина*: стсрп. *Гроубешъ* (преко грч. *Γρουβешης) > лат. *Gurbessus* односно **Grubessus* [grubešus] као и *Grubessa*, *Grubessia*, *Grubescia* [grubeša], па чак и погр. *Grubiissa* [grubiša]⁹ (Живковић I, 2009: 172, 176). Стога је, антропономастички, реч о имену *Грд* и хипокористику *Грдеш* (стсрп. *Грѣдешъ*),¹⁰ па се на тај начин ова историјска личност паралелно звала и *Грд* и *Грдеш*.

⁸ Треба приметити да се у ове две фалсификоване повеље титула особе поклапа с титулом на њеној надгробној плочи, *жупан*.

⁹ Са латинским писањем *ss*, *ssi*, *sci* у фонетској вредности [š].

¹⁰ Упоредити име *Иван*, а одм. **Иванеш* (Михајловић, 2002: 458).

Личности: (?) војвода Растимир, (?) коморник/казнац Крајимир и синови им, племићи Хрељко Растимирић и Годен Крајимирић

○ Не(пре)познате српске историјске личности. Све четири јесу у Захумљу у Хумској кнежевини у немањинској Србији. Прве две су из времена најкасније до (око) 1199. г., (?) војвода Растимир и (?) коморник/казнац Крајимир. Трећа и четврта личност јесу њихови синови, племићи Хрељко Растимирић из ≤1247–1249. г. и могуће надаље, и Годен Крајимирић из ≤1254. г. и могуће надаље (в. доле).

○ У изворима:

° У Гавриловој повељи за цркву Св. Панкратија у Бабином Пољу, датованој генерално у 12. в., такође једном од Локрумских фалсификата, која има исти садржај као поменута Повеља Деса за цркву Св. Панкратија у Бабином Пољу, датована у око 1151, остао је забележен у оквиру (? сабора) све госпде Захумља (лат. *omnes Zachulmie nobiles*) где живе 'Словини', тј. Срби укључујући и Стон (лат. *Stagnenses... Zachulmie Sclavi*), као први у списку (? на њиховом челу) извесни (?) војвода Растимир (лат. *banus Rastimirus*). Уз њега, ту се поменут јавља и извесни (?) коморник/казнац Крајимир (лат. *procurator Craymirus*) (Кодекс дипломатикус дод. I, 1998: 60).

° У Повељи хумског великог кнеза Андреја Дубровнику, датованој у 1247–1249, у оквиру (? сабора све) властеле Хума (стсрп. *ѿ кнезѿ вели хѿмьски Аньдрѿи... сѿ моими властели ки соу здѣ подѣписани... Хѿмьлане*) забележен је извесни племић Хрељко Растимирић (стсрп. *Хрелко Растимирикѿ*) (Накаш, 2011: 27).

° У Повељи хумског кнеза Радослава Дубровнику, из 1254, у оквиру (? сабора све) властеле Хума (стсрп. *ѿ жѿпанѿ Радославѿ синѿ кнеза Анд(рѣ)ѿ хѿмьскога сѿ моими властели ки соу здѣ подѣписани... кнежство хѿмьско... си сѿ властеле хѿмьци*) забележен је извесни племић Годен Крајимирић (стсрп. *Годѣнь¹¹ Краимирикѿ*) (Накаш, 2011: 30, 31).

Пуно име као и додатна титула и хронологија кнеза Срамка:

***Срамљанко / (?) *Страмљанко и (?) сатник од ≤1151.**

○ Знана српска историјска личност. Кнез у Требињској области, познат с једног надгробног натписа из Чичева код Требиња, датованом у 1177–1200 (Живковић II, 2009: 328, 329). Ми уз пуно име дајемо и додатну титулу и

¹¹ Повеља се јавља у две верзије текста: оригинални примерак повеље, писан у канцеларији Хумске кнежевине (нестао иначе још 1832), и дубровачки препис повеље с оригинала од стране дубровачког нотара Паскала (Накаш, 2011: 29–31). Друга верзија текста повеље показује низ корумпираних места, до којих је дошло у самом преписивању. Стога смо се држали једино прве верзије текста повеље, где се и јавља облик узет у разматрање, *Годѣнь*. У другој пак верзији текста повеље јавља се – корумпирани – облик *Гвозденѿ*, који дакако нисмо узели у разматрање.

хронологију, па би он био кнез и (? у војном смислу) (?) сатник у Требињској области у Рашкој држави и немањихкој Србији од ≤1151. до 1177–1200 (в. доле).

○ У изворима:

° У Десиной повељи за острво Мљет, наводно из 1151, међу жупанима и сатницима Дукље, Рашке *Србије, Требињске области и Захумља као сведоцима повеље (лат. *Ego Dessa... Dioclie, Stobolie*, испр. **Srobolie, Terbunie, Zacholmie dux... jupani et setnici mei... testis*) забележен је извесни жупан или пре сатник, са именом на лат. *Sranlanitus* (лат. *jupani et setnici... Sranlanitus*) (Кукуљевић Сакцински II, 1875: 45, 46, 275; Кодекс дипломатикус II, 1904: 67, 68, 481; Динић, 1962: 5–7, 12, 13), или можда *Stranlanitus*.¹²

° На Надгробном натпису из Чичева код Требиња, датованом у 1177–1200, напомиње се како су синови сахранили мајку и подигли јој надгробник за време (власти) *славног кнеза Срамка* (стсрп. *г дѣни славна кнеза Срамъка*) (Томовић, 1974: 10, 11; Кардаш, 2014: 79).

○ Латински облик *Sranlanitus* / (?) *Stranlanitus*, који стоји за неко српско име, очито је корумпиран. Могућа алтернација у његовом почетном *Sr-* / (?) *Str-* указивала би на српски језик и именослов јер се, на пример, наше старо и данашње име *Срацимир* јавља и у облику *Страцимир* (Грковић, 1977: 183, 190). Ми примећујемо погрешно читање или писање *n* за *m*, за шта упоредити у повељи 1159–1189. *Cholnie* погрешно за *Cholmie* у значењу „Хум” (стсрп. *Хльмь*) (Кодекс дипломатикус II, 1904: 88). Исто тако и погрешно читање (*i*) *t* за (*i*)*c*, за шта упоредити у повељи 1000. г. *Civcito* погрешно за **Civitico* у значењу „Cvitko/Cvetko” (стхрв(чак). *C(ь)vьtьko*) (Кодекс дипломатикус I, 1967: 51–53). Ово нас доводи до исправљеног облика **Sraⁿ/mlanicus* / (?) **Straⁿ/mlanicus* који онда стоји за старо српско име **Срамљанко* односно (?) **Страмљанко*. Оно је, да тако кажемо, исто што и име од кога је начињено, **Срамљен* или **Срамљан*.¹³ Наведено име није изведено од „бити лично посрамљен”, него од ситуације „кад је други посрамљен” пошто би му значење било отпр. „онај од ког је свако посрамљен (колико је он добар у свему)”. Не разумејући ово старији су аутори осећали наводни оксиморон *славни кнез* : *Срамко* / „бити лично посрамљен”, који их је већим делом и одвео у спекулацију о овом имену (уп. Живковић II, 2009: 328). Тако је дато наводно исправљено читање *Храмко*, али је оно у литератури одбачено као

¹² Наиме, у издању Кукуљевића Сакцинског се у индексу (без објашњења) појављује читање *Stranlanitus* (Кукуљевић Сакцински II, 1875: 275) што у своме издању преузима Смичиклас, али даје – беспотребно – исправљено читање *Stravlanitus* (Кодекс дипломатикус II, 1904: 481).

¹³ Оба облика потврђена су у суседном старохрватск(оачавск)ом, и то код исте особе: *Sramlianus* 1188, *Sramlenus* 1183. и 1184 (Кодекс дипломатикус II, 1904: 184, 189, 218). За горенаведену творбу и варирање завршног *-en/-an* упоредити творбу *Милан* > *Миланко* и име *Најден* или *Најдан* (Грковић, 1977: 132, 143).

погрешно (Томовић, 1974: 10, 11). Надаље, поистовећујући овог наводног ‘Храмка’ са особом у повељи чије име гласи на латинском у ном. јд. *Chrança/Chranza* дато је и – промашено – тумачење као *Хранко* (Живковић II, 2009: 328, 329). Међутим наведени латински запис стоји за српско име *Хранча* и та особа нема везе са овим Срамком (в. доле). Стога је, антропономастички, реч о имену **Срамљанко* / (?) **Страмљанко* (лат. испр. **Sraⁿ/mlanicus* / (?) **Straⁿ/mlanicus*) и хипокористику *Срамко*,¹⁴ па се на тај начин ова историјска личност паралелно звала и **Срамљанко* / (?) **Страмљанко* и *Срамко*.

Имена чланова племићке породице Конавала, ‘Драгубе’, сина му ‘Братаче’/‘Браца’ и његовог сина ‘Раслиша’, као и додатна хронологија и ‘Братачин’/‘Брачев’ син: Драгоба, ^(*)Браточан, жив ≤1193. и могуће надаље, Раслиша и *Брана

○ Знана српске историјске личности. Племићка породица Конавала. Деда, два сина и унук познати су из уговора са самостаном на Локруму 1184. г. једног од синова (Кодекс дипломатикус II, 1904: 188, 365; Кукуљевић Сакцински II, 1875: 129; уп. Ђуровић и др., 1967: 407). Ми уз исправљена читања имена тројице од њих четворице дајемо још један помен једног од синова са још једним унуком те тиме и додатну хронологију, из једне изјаве у Дубровнику 1193. г. о враћању одузете земље цркви у Шумету. То би онда били следећи чланови ове племићке породице Конавала у Требињској области у немањинској Србији: деда *Драгоба*, живео ≤1184. и могуће надаље, син му *Прибиша*, живео ≤1184. и вероватно надаље, син му ^(*)*Браточан*, живео од ≤1184. до 1193. и могуће надаље, као и његови синови *Раслиша*, живео ≤1184. и вероватно надаље, и **Брана*, живео ≤1193. и вероватно надаље (в. доле).

○ У изворима:

° У Уговору **Браточана* са самостаном Св. (Дјеве) Марије на Локруму из 1184 (препис из 18. в., има и потоња (кратка) италијанска регеста) поменуто особа на лат. *Bratazas* и итал. *Brazat*, племић из Конавала и син особе на лат. *Draguba* (лат. *Bratazas, filius Dragube de Canalo*, итал. *Brazat di Canale*), даје свог сина са именом на лат. *Raslissa* поменутом самостану реда бенедиктинаца у службу. Даје га у службу у наредних десет година за извесну годишњу надокнаду, и то са дозволом свога оца као и свог брата *Прибише* (лат. *Pribissa*),¹⁵ који гарантују за унука односно братанца у случају бега или крађе „онако како то чине сами Дубровчани” (Кодекс дипломатикус II, 1904: 188, 365, 469; Кукуљевић Сакцински II, 1875: 129; Ђуровић и др., 1967: 407).

¹⁴ Упоредити име *Недељко*, а одм. **Нед(ь)ко*, данашње *Нетко* (уп. Грковић, 1977: 144, 145).

¹⁵ Са латинским писањем *ss, ssi, sci* у фонетској вредности [š].

° У Изјави Јураша Андрића 1193. г. о враћању на превару одузете земље цркви Св. Мартина у Шумету, датом у Дубровнику, спомиње се вероватно у функцији сведока и особа с именом на лат. *Vuatia* који је син Браточана¹⁶ (лат. *Vuatia, filius Bratachanii*)¹⁷ (Кодекс дипломатикус II, 1904: 258, 259, 409).

○ Име на лат. *Draguba* Пешикан и Сворцан – непрецизно – транскрибују као *Драгуба* (Ђуровић и др., 1967: 407). Међутим ми примећујемо уобичајено писање латинског *u* за словенско и српско *o*, што нас доводи до старосрпског имена *Драгоба*.¹⁸ Њих двојица – такође непрецизно – име на лат. *Rasliisa* тумаче као *Раслиш* (Ђуровић и др., 1967: 407). Међутим према облику имена *Прибиша* у истој породици, писано на лат. *Pribissa*, мишљења смо да нема потребе за одбацивањем завршног *-a* у овом имену. Стога је реч о старосрпском имену *Раслиша*.¹⁹ Латински облик *Vuatia*, који стоји за неко српско име, очигледно је корумпиран. Ми примећујемо погрешно читање *u* за *r* као и *ti* за *n*, за шта упоредити *Bretiav* у повељи погрешно за (?) **Srenav* у значењу „Жрнов, друго име (1163–1178) за Брен односно Жупу дубровачку” (стсрп. *Жрњовъ*) (Ајтелбергер фон Еделберг, 1861: 286, 287; Кукуљевић Сакцински II, 1875: 225; Кодекс дипломатикус II, 1904: 98, 99, 410, 477; Јиречек, 1892: 44; Ђуровић и др., 1967: 407). То нас доводи до исправљеног облика **Brana* који онда указује на наше старо и данашње име *Брана*. А облик у италијанској регести *Brazat*, који је настао преписивањем облика из преписа или оригиналног латинског облика на *Brataz-*, очито је корумпиран

¹⁶ Име одмиља за двоосновинско *Братооча/БратѠча*, за шта упоредити у старословеначком–старокајавском име **Glavooča/*Glavôča*, а одм. **Glavoočan/*Glavôčan*, одакле през. *Glavočan* (Михајловић, 2002: 237).

¹⁷ Примећује се уобичајено писање латинског *a* за словенско и српско *o* као и латинско писање *ch* у фонетској вредности [џ], за шта упоредити писање у повељи 1188. *Raddicha* за стхрв(чак). *РаџѠча*, а данас би било *Раџа* (Кодекс дипломатикус II, 1904: 218, 470). Примећује се и латинска промена на *-ii, -io...* код страних и испрва индеклинабилних имена – *Bratachan, Bratachanii, Bratachanio...*, за шта упоредити латинску промену исто страних и испрва индеклинабилних имена *Arpad* и *Uros* – *Arpad, Arpadii, Arpadio...* и *Uros, Urosii, Urosio...* (Вељковић, 2008: 77, 78).

¹⁸ Име одмиља за *Драгобрат, Драгобуд*, за шта упоредити имена *Радобрат, Радобуд*, а одм. *Радоба*.

¹⁹ *Раслиша* је име одмиља за двоосновинско *Ра(з)слав*, за коју хипокористизацију упоредити *Данијел*, а одм. *Даниша*. За ово име *Ра(з)слав*, у значењу „ра(з)слављен, тј. прослављен, чувен”, упоредити у повељи 1163–1178. старосрпско име *Развад* у значењу „разгневлён, тј. бесан, ма(х)нит” (Ајтелбергер фон Еделберг, 1861: 286, 287; Кукуљевић Сакцински II, 1875: 225; Кодекс дипломатикус II, 1904: 98, 99, 412; Ђуровић и др., 1967: 407) као и слично старочешко *Neprivad* у значењу „неприпитомљен, тј. непитом, дивљи” (Баженова, 2006: 279). За наведено *Раслиша* примећује се и латинско писање *ss, ssi, sci* у фонетској вредности [š]. Занимљивост представља то што се овом српском имену *Раслиша* јавља у повељи 1198, чини се, антропономастички паралелно далматороманско име *Raslella* са пореклом српском основом и романским наставком (било да је постало заменом наставка од *Раслиша* било од *Ра(з)слав* паралелно с *Раслиша*) (Кодекс дипломатикус II, 1904: 300).

и треба га исправити у **Brataz*, прецизније (!) **Brataz*. Латински облик *Bratazas*, који стоји за неко српско име, исто је очито корумпиран. Тумачења су распутна. Кукуљевић Сакцински италијански облик тумачи – промашено – као *Брацат* (Кукуљевић Сакцински II, 1875: 129), што Смичиклас преузима (Кодекс дипломатикус II, 1904: 188, 409). Латински облик Смичиклас тумачи – непрецизно – као *Братача* (Кодекс дипломатикус II, 1904: 409). Са своје стране, Пешикан и Сворцан оба облика тумаче – промашено – као *Братац* (Ђуровић и др., 1967: 407). Међутим ми код латинског облика примећујемо погрешно читање *s* за *n*. Ово доводи до исправљеног облика **Bratazan*²⁰ који такође указује на горепоменуто име *Браточан* (лат. *Bratachan*), само је у овом случају латински писано *z*, а не *ch* у фонетској вредности [џ]. За то упоредити писање у повељи 1198. *Vilzan* за стхрв(чак). *Vl̥čanь*, а данас би било *Vičan* (Кодекс дипломатикус II, 1904: 490). На тај начин ради се о истој особи, само мало другачије записаној.

Личност: (?) управитељ и казнац *Грдомил*, одм. *Грдоша*

○ Не(пре)позната српска историјска личност. То је (?) управитељ и казнац у Конавлима у Требињској области у немањинској Србији *Грдомил*, одм. *Грдоша*, живео од ≤1184. до 1189. и могуће надаље (в. доле).

○ У изворима:

° У Уговору *Браточана са самостаном Св. (Дјеве) Марије на Локруму из 1184, у списку сведока уговора на крају са стране Локрума и затим са стране 'Словина', тј. Срба (лат. *de Sclavis*) у Конавлима и Требињској области, јавља се у Конавлима извесни (?) *управитељ Грдоша* (лат. *magister Gerdossa*²¹... *de Canalo*) (Кодекс дипломатикус II, 1904: 188, 365, 433; Кукуљевић Сакцински II, 1875: 129; Ђуровић и др., 1967: 407).

° У Уговору кнегиње Десиславе, удовице великог кнеза Дукље Михаила/Миховила (III),²² са Дубровником из 1189 (препис рецетан) у списку

²⁰ Са уобичајеним писањем латинског *a* за словенско и српско *o*.

²¹ Са латинским писањем *ss*, *ssi*, *sci* у фонетској вредности [š].

²² У савременој историјској и другој литератури уобичајено у облику *Михаило* (Живковић II, 2009: 329). Међутим на надгробној плочи из времена владавине ове личности стоји стерп. *кнеза велиага михоила* (Кодекс дипломатикус дод. I, 1998: 4, 5; Томовић, 1974: 34). То нас доводи до старог српског имена *Михоил* односно данашњег српског *Миховил* (Грковић, 1977: 12, 139; Герић, 1845: 68; Бара, 2014: 29). Стога за ову личност треба употребљавати одговарајући облик имена. А будући да је реч о владару Дукље који је Михаил/Миховил III, требало би онда и за претходне истоимене владаре Дукље користити овај облик имена: Михаил/Миховил I и II. Уз овај облик, у српском се антропономастикону јавља и онај са -к-, старо име **Микоил/Миковил* (уп. Грковић, 1977: 131), а секундарно **Мькоил/Мьковил* (Лома, 1990: 6, 7).

сведокâ уговора на крају, са стране угашене Дукље (поименце из Бара), а вероватније тад са стране племића на Српском приморју у немањићкој Србији јавља се извесни казнац *Грдомил* (лат. *casneius*, испр. **casnicus*²³ *Gerdomil*) (Кодекс дипломатикус дод. I, 1998: 4, 5; Томовић, 1974: 34).

○ Антропономастички, реч је о имену *Грдомил* и хипокористику *Грдоша*,²⁴ па се на тај начин ова историјска личност паралелно звала и *Грдомил* и *Грдоша*.

Име и пуно име као и син племића ‘Хранка’ или ‘Храмка’: Хранидруг, одм. *Хранча*, и син му, племић Хреља Хранидружић

○ Знана српска историјска личност. То је племић у Захумљу у Рашкој држави и(ли) немањићкој Србији, познат из једног од Локрумских фалсификата, повеље издате с његовим именом за цркву у Бабином Пољу, који је према датовању повеље живео ≤1159–1189. и могуће надаље. У литератури се именује као ‘Хранко’ или чак ‘Храмко’ (Кодекс дипломатикус II, 1904: 88, 437; Живковић II, 2009: 328, 329). Ми уз исправљено име *Хранча* додајемо као личност и сина му, племића у Захумљу у Хумској кнежевини у немањићкој Србији из ≤1247–1249. и могуће надаље који се звао и носио патроним *Хреља Хранидружић*, те тиме и пуно име, *Хранидруг* (в. доле).

○ У изворима:

° У Повељи Хранче за цркву Св. Панкратија у Бабином Пољу, која се може датовати у 1159–1189, једној од Локрумских фалсификата, он се зове на латинском у ном. јд. *Chrança/Chranza* [hɾanɕa], а с ген. јд. *Chrance* [hɾanɕe].²⁵ У овој повељи која је издата с његовим именом без титуле стоји да је он издаје „заједно са свим својим жупанима Хума” помињући затим и реч *Захумље* (лат. † *Sigillum Chrance cum omnibus suis jupanis Cholnie... Zacholmie*) (Кодекс дипломатикус II, 1904: 88). Услед изостављања титуле и наведене формулације поменута особа се у литератури сматра владарем Захумља (Живковић II, 2009: 328). Међутим очито је реч о корумпираном или

²³ Са погрешним читањем *(n)e* за *(n)ic*. То доводи до исправљеног облика **casnicus*, за шта упоредити облик у повељи 1163–1178. *casinicius* (Кукуљевић Сакцински II, 1875: 225).

²⁴ За такву и сличну хипокористизацију упоредити имена *Гороцвет*, *Горивој* и *Гордан*, *Јунак*, *Мисаил*, *Михоил*, а одм. *Гороша*, *Јуноша*, *Мисоша*, *Михоша* (уп. Грковић, 1977: 66, 109, 137–139). Упоредити и у суседном старохрватск(очакавск)ом име *Dminko*, а одм. *Dminoša*, забележено у повељи 1194 (уп. Кодекс дипломатикус II, 1904: 269, 422; Кодекс дипломатикус VI, 1908: 102, 758).

²⁵ Са латинским писањем *ç* или *z* [č] у облицима на *-a* и са *-a-*, и писањем *ç* или *z* или *c* [č] у облицима на *-e* и са *-i-* код *a*-основâ. За то упоредити писање у повељама током 12. в. ном. јд. *Panza* и ген. јд. *Panze* или *Pance* (Кодекс дипломатикус II, 1904: 40, 135, 137, 152, 172, 186, 188, 439, 461; Јиречек, 1904: 48).

пак намерно замагљеном месту (уп. Живковић II, 2009: 328), а оновремене аналогije нуде примере попут „кнез Омиша са својим родом и свима који су под његовом влашћу” (лат. *Ego, Nicola kenesius Alemuyssii, una cum meis consanguineis et cum omnibus qui sub meo dominio sunt*) у повељи 1167 (Кодекс дипломатикус II, 1904: 116) односно „’кнез морски’ острва Брача и сви племићи Брача (? збор свих племића Брача) заједно са свим својим острвљанима” у фалсификованој повељи која се може датовати у 1078 (лат. *Prestanti Pelagio iudici insule Bracie... et omnibus... nobilibus de Bracia quod ipsi nobiles... cum omnibus suis insulanis*) (Кодекс дипломатикус I, 1967: 159). Тако би се овде најпре очекивало да је стајала реч у значењу „становника” или „поданика”. Стога се овде ипак не би радило о неком владару Захумља, него о неком племићу у Захумљу.

° У Повељи хумског великог кнеза Андреја Дубровнику, датованој у 1247–1249, у оквиру (? сабора све) властеле Хума (стсрп. *Б КНЕЗЪ ВЕЛИ ХЪЛМЪСКИ АНДРЪИ... съ моими властелы ки соу здѣ подѣписани... Хълмлане*) забележен је извесни племић *Хрѣља Хранидружић* (стсрп. *Хрела Хранидружикъ*) (Накаш, 2011: 27).

○ За краћи облик имена се у савременој историјској и другој литератури користи као транскрипција – промашен – облик *Хранко* или чак *Храмко* (Кодекс дипломатикус II, 1904: 88, 437; Живковић II, 2009: 328, 329). Међутим његов латински облик са ном. јд. *Chrança/Chranza* никако се не може протумачити као српско име на -ко, него једино као име на -ча. За то упоредити писање у горепоменутом Уговору *Браточана са самостаном Св. (Дјева) Марије на Локруму из 1184. имена једног сведока уговора са стране ’Словина’, тј. Срба у Конавлима *Zelea*, испр. **Zelça*, за старо српско име **Зелча*,²⁶ одмиља за двоосновинско *Зелодраг* (Кодекс дипломатикус II, 1904: 188, 365; Кукуљевић Сакцински II, 1875: 129; Ђуровић и др., 1967: 407; Грковић, 1977: 96). Антропономастички, реч је о имену *Хранидруг* и хипокористичку *Хранча* (лат. *Chrança/Chranza*, ген. јд. *Chrance*),²⁷ па се на тај начин ова историјска личност паралелно звала и *Хранидруг* и *Хранча*.

²⁶ Са латинским писањем *ç* или *z* [č] у облицима на -а и са -а- код а-основâ, а писање *ç* или *z* или *c* [č] би било у облицима на -е и са -и-. Са своје стране, Пешикан и Сворцан тумаче – непрецизно – као *Зеле* или *Зелић* (Ђуровић и др., 1967: 407).

²⁷ Упоредити горенаведено *Зелодраг*, а одм. **Зелча*, па чак и имена *Калођурађ*, *Калођер*, *Калопер*, а одм. *Калча* (уп. Грковић, 1977: 110; Пешикан, 1982: 115). Та имена су двоосновинска – прво састављено од два корена: *Зел-о-драг*, а друга од префиксоида *Кало-* и радикасоида *Ђур(а)ћ-*, *(*)Ђер(ћ)-* и *(*)Пе(т)р-*.

Име племића у Рашкој држави Вучине односно Вучина као и додатна убикација и хронологија: *Вучин*, одм. **Вучина*, у Требињској области, жив до 1184. и могуће надаље

○ Знана српска историјска личност. Племић у Рашкој држави ≤1150. и надаље (ВИНЈ IV, 1971: 33). У литератури се именује као *Вучина* односно *Вучин* (ВИНЈ IV, 1971: 33; Лома, 2016: 30). Ми уз антропономастички поредак имена, *Вучин*, одм. **Вучина*, дајемо и додатну убикацију у Требињску област као и хронологију, да је живео до 1184. и могуће надаље, што значи да је био племић и у немањићкој Србији (в. доле).

○ У изворима:

° Код историчара Кинама забележен је на грчком као Βουλτζίνος и назначен као „веома угледна личност” у Рашкој држави 1150. г. (ВИНЈ IV, 1971: 33).

° У Уговору **Браточана* са самостаном Св. (Дјеве) Марије на Локруму из 1184, у списку сведока уговора на крају са стране Локрума и затим са стране 'Словина', тј. Срба у Конавлима и Требињској области, јавља се у Требињској области извесни племић са именом на лат. *Velcoia* (лат. *Velcoia de Tribunia*) (Кодекс дипломатикус II, 1904: 188, 365, 491; Кукуљевић Сакцински II, 1875: 129; Ђуровић и др., 1967: 407).

○ За грчки запис Βουλτζίνος у савременој историјској и другој литератури користи се као транскрипција облик *Вучина* односно *Вучин* (стсрп. *Вљчинъ*) (ВИНЈ IV, 1971: 33; Лома, 2016: 30). За латински облик *Velcoia* дају се – промашена – тумачења, Смичиклас као *Вукоје* (Кодекс дипломатикус II, 1904: 491), а Пешикан и Сворцан као *Велкоје* (Ђуровић и др., 1967: 407). Међутим ми код овог облика примећујемо погрешно читање *oi* за *in*, за шта упоредити врло сличан запис истог имена у суседном старохрватск(оачавск)ом у повељи 1178. *Vilcoina* погрешно за **Vilcinna* [vilčina],²⁸ што је стхрв(чак). *Вљчина*, а данас би било *Vučina* (Кодекс дипломатикус II, 1904: 157, 470, 490). Упоредити и у повељи 1078. хапакс *Zvoinimir* погрешно за **Zvinnimir* (јављају се и облици *Svinimir*, *Svenimir*, *Svennimir*, *Suvinimir*), што је старохрватск(оачавск) о име хрватског краља 11. в. *Z(ь)вѣnimirъ*, спор. *Zvenimirъ*, а данас би било *Zvānimir*²⁹ (данас у етимолошки неодговарајућем облику *Zvonimir*)³⁰ (Кодекс дипломатикус I, 1967: 159, 259, 264; Кодекс дипломатикус II, 1904: 482, 493;

²⁸ Са латинским писањем *ç* или *z* [č] испред *a* односно *ç* или *z* или *c* [č] испред *e* и *i*. Упоредити и горенаведене примере *Pance* [panče], *Chrance* [hranče].

²⁹ Занимљиво је да је у старини, исто у 11. в. (1076), постојало и старосрпско име на *Звѣни-*: Реч је о особи која се звала *Звѣнидрагъ*, а данас би била *Звѣнидраг*, и био је *Трѣбѣнианинъ* односно *Требињанин*, у смислу да је из Требиња и(ли) Требињске области (лат. *Svinidragus Trebegninanin*) (Кодекс дипломатикус I, 1967: 156, 259).

³⁰ Стога за ову личност треба употребљавати одговарајући облик имена.

Фучић, 1981: 149, 150). Ово нас доводи до исправљеног облика **Velcina* [velčina] који стоји за наше старо и данашње име *Вучина* (стсрп. *Вљчина*). Стога је, антропономастички, реч о имену *Вучин* и хипокористiku *Вучина*,³¹ па се на тај начин ова историјска личност паралелно звала и *Вучин* (грч. Βουλτζίνος) и **Вучина* (лат. испр. **Velcina*).

Литература

- Ајтелбергер фон Еделберг, 1861: R. Eitelberger von Edelberg, Die mittelalterlichen Kunstdenkmale Dalmatiens in Arbe, Zara, Traù, Spalato und Ragusa. Wien: *Jahrbuch der Kaiserl.-königl. Central-commission zur Erforschung und Erhaltung der Baundenkmale*, V (1861), 129–309.
- Баженова, 2006: А. И. Баженова, *Славян родные имена: Словарь исторических родокоренных имен и прозваний славян и русов за два тысячелетия*. Москва: Ладога–100.
- Бара, 2014: М. Bara, ‘Naši Šokci’: podrijetlo, migracije i društveni razvoj Hrvata u Banatu. Subotica: *Godišnjak za znanstvena istraživanja*, 6 (2014), 9–46.
- Вельковић, 2008: Ж. Вельковић, Српско име Урош из далматског врела. Београд: *Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор*, 74, 1–4 (2008), 63–95.
- Вельковић, 2017: Ж. Б. Вельковић, Примери променљивости личног имена Срба православаца у црквеним матичним књигама Темишвара XVIII и XIX века. Београд: *Теолошки погледи / Theological Views*, L (2/2017), 317–335.
- Вельковић, 2018: Ж. Б. Вельковић, Још једном о натпису попа Тѣходрага из Лиштанѧ код Ливна [осврт на чланак Marić i dr., ‘Pop Tjehodrag i njegov natpis’, *Povijesni prilozi* 33, 2007, 9–32]. Београд: *Теолошки погледи / Theological Views*, LI (2/2018), 275–317.
- ВИНЈ I–VI, 1955–1986: Ф. Баришић и др. (прир.), *Византијски извори за историју народа Југославије*, I–VI. Београд: Српска академија наука и уметности.
- Герић, 1845: Д. Герић, Генерал-фелдцајгмајстер барон Михаил Михаљевић. Пешта: *Српски народни лист*, 9 (11. 3. 1845), 68–71.
- Грковић, 1977: М. Грковић, *Речник личних имена код Срба*. Београд: Вук Караџић.
- Динић, 1962: М. Динић, Повеле кнеза Десе о Мљету. Београд: *Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор*, 28 1–2 (1962), 5–16.
- Ђуровић и др., 1967: М. Ђуровић и др., *Историја Црне Горе*, 1. Титоград: Редакција за историју Црне Горе.
- Живковић I–II, 2009: Т. Живковић (прир.), *Gesta regum Sclavorum*, I–II. Београд: Српска академија наука и уметности.
- Јечменица, 2018: Д. Јечменица, *Немањићи другог реда*. Београд: Филозофски факултет у Београду.

³¹ Упоредити имена *Крстин*, *Прибин*, *Белин*, а одм. *Крстина*, *Прибина*, *Белина* (уп. Грковић, 1977: 35, 115, 161).

- Лиречек, 1892: К. Лиречек (прир.), *Споменици српски* (Споменик Српске краљевске академије, XI). Београд: Српска краљевска академија.
- Лиречек, 1904: С. Jireček, Die Romanen in den Städten Dalmatiens während des Mittelalters, 3. Wien: *Denkschriften der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-Historische Klasse*, XLIX, 1–78.
- Кардаш, 2014: М. Kardaš, *Konkordancijski rječnik ćirilčnih natpisa srednjovjekovne Bosne*. Sarajevo: Institut za jezik.
- Кодекс дипломатикус I–XVIII, дод. I–II, 1904–2002: Т. Smičiklas i dr. (прир.), *Diplomatički zbornik kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije (Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae)*, I–XVIII, Supp., I–II. Zagreb: Jugoslavenska akademija nauka i umjetnosti.
- Кукуљевић Сакцински I–II, 1874–1875: I. Kukuljević Sakcinski (прир.), *Diplomatički zbornik kraljevine Hrvatske s Dalmacijom i Slavonijom*, I–II. Zagreb: D. Albrecht.
- Лома, 1990: А. Лома, Рани слојеви хришћанских топонима на старосрпском тлу. Београд: *Ономатолошки прилози*, XI, 1–18.
- Лома 1999/2000: А. Loma, Serbisches und kroatisches Sprachgut bei Konstantin Porphyrogennetos. Београд: *Зборник радова Византолошког института*, 38 (1999/2000), 87–161.
- Лома, 2016: А. Лома, Имена у српским владарским породицама до почетка XIII века, у: *Стефан Немања – преподобни Симеон Мироточиви: Зборник радова*, I, Београд: Институт за историју уметности, 27–33.
- Михајловић, 2002: В. Михајловић, *Српски презименик*. Нови Сад: Аурора.
- Накаш, 2011: L. Nakaš, *Konkordancijski rječnik ćirilskih povelja srednjovjekovne Bosne*. Sarajevo: Društvo za proučavanje srednjovjekovne bosanske historije.
- Пешикан, 1982: М. Пешикан, Зетско-хумско-рашка имена на почетку турскога доба. Београд: *Ономатолошки прилози*, 3 (1982), 1–120.
- Пешикан, Бојанић, 1992: М. Пешикан, Д. Бојанић, Попис заорјеног племена Риђана с краја XV века. Београд: *Зборник за оријенталне студије*, 1, 57–92.
- Стојановић, 1929: Љ. Стојановић (прир.), *Старе српске повеље и писма*, 1 (Дубровник и суседи његови, део 1). Београд: Српска краљевска академија.
- Томовић, 1974: Г. Томовић, *Морфологија ћириличких натписа на Балкану*. Београд: Српска академија наука и уметности.
- Фучић, 1981: В. Fučić, Kulturno-povijesni vidovi glagoljske epigrafike. Zagreb: *Croatia Christiana periodica*, 5–8 (1981), 135–189.

Žarko B. Veljković

CONTRIBUTION TO SERBIAN 12TH AND 13TH CENTURIES' PROSOPOGRAPHY

Summary

It is known in Serbian medieval history that a number of personalities, that is, historical figures, were recorded in historical sources – in parallel – with both given name and hypocorism, even with several hypocorisms. In the article we shall methodologically continue with this existing mode of recognizing historical figures and we shall deal with 15 Serbian historical figures with mostly variable first names from the period of ≤ 1150 to 1254 and possibly further, adding some onomastic or other details to their prosopography. Some of them we shall here bring to the light of day and, hopefully, positively recognize them. These are the following: 1) (great) zhupan *Des*, hypocorized as *Desa*, 2) zhupan *Grđ*, hypocorized as *Grdeš*, 3–6) (?) duke Rastimir, (?) chamberlain/kaznac Krajimir and their sons, the noblemen Hreljko Rastimirić and Goden Krajimirić, 7) prince and (?) satnik / commander of 100 soldiers **Sramljanko* / (?) **Stramljanko*, hypocorized as *Sramko*, 8–11) members of Canale/Konavle noble family, *Dragoba*, his son (*) *Bratočan* and his sons *Rasliša* and **Brana*, 12) (?) prefect and kaznac *Grdomil*, hypocorized as *Grdoša*, 13–14) nobleman *Hranidrug*, hypocorized as *Hranča*, and his son, nobleman Hrelja Hranidružić, as well as 15) nobleman *Vučin*, hypocorized as **Vučina*.

Keywords: Rascia (Rascian Serbia), Nemanjids' Serbia, 12th and 13th centuries, nobility, given name, hypocorism, Serbian language.